Återställd. Anders Henriksson skär upp revbensspjäll till barnen på förskolan Plantan. Vardagen har återinträtt i hans liv efter misshandeln, men han är djupt besviken på att polisen inte har gjort mer för att sätta fast de skyldiga. Foto: Michaela Hasanovic

för att dricka kaffe, och så händer det här.

Efteråt får för polisen kritik för att inte ha avsatt tillräckliga resurser, men slår ifrån sig.

– Man måste göra en prioritering, då hade det varit lugnt i över en timmes tid, säger Tomas Eriksson, biträdande chef vid ordningspolisen, till UNT 13 augusti.

Fritagningen, som polisassistent Gustav Klahr så målande beskriver i sitt PM, förnekas.

– Våra poliser har inte avrapporterat någon fritagning, säger Uppsalapolisens presstaleskvinna Lisa Sannervik till tidningen Expo 14 augusti.

Tomas Eriksson på Uppsalapolisen tror inte att det blir några större problem att identifiera eventuella gärningsmän.

– Toleransen mot den här typen av brott är inte särskilt hög. Därför finns det säkert bra dokumentation på det som har hänt, säger han.

Men månaderna går utan att någon åtalas. Efter ett halvår, 13 februari i år, läggs förundersökningen ner.

Enligt utredaren Claes Ehrning är SMR-anhängarna identifierade. Men utifrån filmer och vittnesmål går det inte att avgöra vem som slog, menar han.

Frågan är om polisen har tittat tillräckligt noga.

UNT har tillgång till tre filmer från två kameror. Två filmer kommer från ett vittnes kamera. Den tredje filmen är den ”kamprapport” som SMR har lagt upp på sin hemsida. Båda kamerorna skildrar, från varsitt håll, hur Anders Henriksson, hans sambo Anna Lagerqvist och deras väninna diskuterar med en grupp nazister. Väninnan sätter upp en hand framför nazisternas kamera eftersom hon inte vill bli filmad. Kameramannen slår undan handen.

Vittnets kamera visar hur en nazist snett bakom kameramannen knyter sin näve i brösthöjd. I förhör har Anders berättat att han gick emellan eftersom han uppfattade att denne nazist måttade ett slag mot hans väninna. Här stänger vittnet i förskräckelsen av sin kamera. När kameran sätts i gång igen efter cirka sex sekunder är misshandeln över.

SMR:s kamera fortsätter rulla. Den visar hur Anders, med korslagda armar, rör sig mot kameran. ”Du slår henne inte”, skriker han. Kameran riktas neråt och visar under de följande sekunderna ett virrvarr av skor, ben, armar och ryggar. Det är under dessa sekunder som Anders får fyra jack i huvudet av slag från nazisternas fanskaft.

När UNT tittar på filmen ruta för ruta ser vi att två nazister deltar i tumultet med fanor i händerna. Båda fångas på bild när de håller fanorna vågrätt eller riktade snett neråt samtidigt som de befinner sig nära Anders. Det förefaller mycket osannolikt att någon skulle använda en fana på det sättet under ett slagsmål utan avsikt att skada. I faktarutan på sidan A10 beskrivs i detalj hur de syns på SMR:s film.

Båda är 19 år gamla, bor i Stockholm och är misstänkta för våldsamt upplopp i Stockholmsförorten Kärrtorp i december.

SMR:s kameraman, en 24-årig stockholmare, pekas av åklagaren ut som en av anstiftarna till Kärrtorpskravallerna.

> **Du slår henne inte.**
>
> **Från filmen.** Anders Henriksson går emellan när han uppfattar att en av nazisterna måttar ett slag mot hans väninna.

Kort före misshandeln i Uppsala säger han till en person som befinner sig bakom kameran att hon inte ska vara i Sverige ”för hon är neger”.

Dessa tre nazister, liksom flera andra som var med i både Uppsala och Kärrtorp, har fått datorer, telefoner och andra lagringsmedier beslagtagna av Söderortspolisen. Beslagen har genomsökts i syfte att hitta information om händelserna i Kärrtorp; vilka upplysningar de kan ge om misshandeln i Uppsala vet vi alltså inte.

Söderortspolisen har också beslagtagit en mängd möteshandlingar. I ett protokoll daterat 14 juli nämns att SMR ska ha en ”utåtriktad aktion i Uppsala” 10 augusti. Här noteras även namnet på den nazist som ska ansvara för aktionen, en 19-årig Uppsalabo. ”Går inte ut om vi är färre än tolv man”, står det i protokollet.

Men Uppsalapolisen har inte tagit del av Söderortspolisens beslag. Inte heller har man förhört någon av de nazister som var på Svartbäcksgatan 10 augusti och det finns ingen anteckning om att polisen har analyserat filmerna från misshandelstillfället. Varför har inget av detta gjorts?

Förundersökningen

Lades ner efter ett halvår

- **10 augusti**. Förhör med den misshandlade Anders Henriksson och med hans väninna, som också fick ett par slag.
- Förhör med vittnen.
- Polisen undersöker om butikerna i närheten har övervakningskameror riktade mot platsen där misshandeln skedde. Inga sådana kameror finns.
- **11 augusti**. PM om händelsen från poliserna som var på plats.
- Beslut om teknisk undersökning av ett vittnes USB-sticka i syfte att ta fram foto/film från händelsen.
- **15 augusti.** Förhör med Anders Henriksson.
- **9 september.** Förhör med vittne
- **19 september.** Fem cd-skivor med bilder och filmer läggs till förundersökningen. Sekretessbelagda.
- **23 september.** Förhör med Anders Henriksson.
- Förhör med Anders Henrikssons väninna.
- **25 september.** Förhör med Anders Henrikssons väninna.
- **7 februari.** PM om att utredaren Claes Ehrning ringt till två minderåriga vittnens föräldrar.
- **13 februari.** Förundersökningen läggs ner.
- **Okänt datum.** Ett dokument identifierar 14 påstådda SMR-anhängare. Författaren tycker att de bör misstänkas för ”olovlig kårverksamhet”, som innebär att man deltar i en sammanslutning som utgör eller kan utvecklas till en olaglig militär trupp eller polisstyrka. Sekretessbelagt.

De svingade sina fanor i tumultet

Två SMR-anhängare fångades på film med fanor i händerna i det tumult då Anders Henriksson fick fyra blödande jack i huvudet.

Nazist 1 – man, 19 år, Stockholm

Står under diskussionen före bråket mitt emot Anders Henriksson på cirka en meters avstånd. Samma sekund som tumultet startar riktas kameran mot marken. Bilden visar Anders Henrikssons skor och ben samt skor och ben tillhörande nazist 1, med fanan stödd mot marken. Båda försvinner därefter ur bild.

Efter tre sekunder har kameran vridits mot ingången till en butik. Man ser nu den bara underarmen och armbågen på nazist 1 som stöter sitt fanskaft snett neråt genom luften. Anders är skymd bakom de andra nazisterna.

Därefter är nazist 1 ute ur bild under återstoden av misshandeln.

Efter tio sekunder tränger han sig förbi polisassistenten Jennie Bogren och deltar i fritagningen av den nazist som hålls fast av polisassistenten Gustav Klahr, alltjämt med fanan i hand.

Nazist 1 omnämns på SMR:s hemsida som gruppchef i Stockholm. I en intervju på hemsidan efter misshandeln uppger han att inga SMR-anhängare skadades under bråket: ”Ömmande knogar, på sin höjd.” Anders Henriksson har i förhör sagt att nazist 1 gav honom ett knytnävsslag i tinningen.

Nazist 1 är misstänkt för våldsamt upplopp i Kärrtorp. Hans mobiltelefon och dator har beslagtagits.

Nazist 2 – man, 19 år, Stockholm

Håller ingen fana under diskussionen före bråket men förflyttar sig närmare en av fanbärarna som står cirka en och en halv meter från Anders. Bråkdelar av en sekund efter att tumultet börjat kommer hans sko in i bild tillsammans med ett fanskaft.

Tre sekunder senare är nazist 2 i bild samtidigt som nazist 1. Han befinner sig snett framför en okänd nazist som sannolikt skymmer Anders.

Efter ytterligare två sekunder syns Anders sko mellan benen på den okände nazisten. Åter syns nazist 2 i bild med sin sko. I samma sekund fångas han på ett fotografi taget från andra hållet. Han står drygt en meter utanför ingången till butiken, där Anders Henriksson befinner sig, och riktar sin fana vågrätt in mot butiken.

Efter ytterligare cirka en sekund börjar vittnets kamera rulla igen. Då är nazist 2 inbegripen i en dragkamp om sin fana med Anders Henrikssons väninna. Han vinner kampen och drar sig tillbaka någon meter.

Nazist 2 är misstänkt för våldsamt upplopp i Kärrtorp. Hans mobiltelefon och dator har beslagtagits.

Demonstranter i Kärrtorp angreps av SMR

Några hundra personer, även barn, deltog i en tillståndsgiven demonstration i Kärrtorp i södra Stockholm 15 december i fjol.

Manifestationen angreps plötsligt av Svenska motståndsrörelsen, SMR.

Sju personer åtalades 17 februari för våldsamt upplopp. Totalt kommer ett 30-tal personer att åtalas, nästan alla med koppling till SMR. Även en man aktiv i antifascistiska kretsar misstänks för att ha knivhuggit en av nazisterna. Polisen har gjort en mängd beslag av bland annat datorer och mobiltelefoner hos de misstänkta SMR-anhängarna.

Flera av de nazister som är misstänkta för brott i Kärrtorp var även närvarande vid misshandeln i Uppsala 10 augusti.

Kärrtorp. Attacken i december.

Grafik: Karolina Tolstav

Varken utredaren Claes Ehrning eller förundersökningsledaren Svante Gauffin vill bli intervjuade. De hänvisar till polisens presstalespersoner. Kriminalavdelningens chef Tommy Andersson svarar varken på mejl eller i telefon.

UNT kontaktar Uppsalapolisens presstalesman Christer Nordström, som i sin tur vidarebefordrar våra frågor till Ehrning och Gauffin. Efter några dagar kommer ett skriftligt svar från Gauffin:

”I det filmmaterial som lämnats in till polisen kan man inte vid något tillfälle se att några slag, sparkar eller knuffar utdelas mot mannen. (...) Tillsammans med polisen har vittnen och målsägande sett på foton och filmer från bråket. (...) Utredningsåtgärderna har inte lett till att någon har kunnat peka ut någon gärningsman. (...) Jag har bedömt att vidare förhör med bland annat utpekade personer inte skulle resultera i att vi skulle kunna identifiera en misstänkt gärningsman.”

Gauffins svar väcker nya frågor.

Det är sant att inga slag syns på filmerna. Men två nazister ses hålla sina fanor som lansar mitt i tumultet. Är inte det besvärande för dem med tanke på de skador Anders fick?

UNT har inte fått ta del av alla vittnesförhör, men de vittnen vi har talat med har inte fått titta på foton och filmer tillsammans med polisen.

Målsäganden Anders Henriksson har fått se foton. Tvärtemot vad Gauffin skriver har han pekat ut två gärningsmän: en som ska ha måttat ett slag mot Anders väninna och en som ska ha slagit Anders i tinningen.

Så vad menar egentligen Svante Gauffin? UNT ställer följdfrågor och får morgonen därpå ett nytt besked från Christer Nordström:

”Jag har varit i kontakt med Svante Gauffin angående ditt mail. Han hänvisar till det skriftiga svar du fått och vill i övrigt inte svara på ytterligare frågor i ärendet.”

Daniel Poohl är chefredaktör för tidskriften Expo, som granskar högerextrema grupper.

– Uppsalapolisens agerande i det här fallet tyder på en oroande slapphet, säger han.

Poohl vill inte uttala sig om huruvida polisen generellt är bra eller dålig på att utreda brott begångna av personer inom extremhögern. Men det finns flera exempel på att rättsväsendet har agerat långsamt eller brustit i organisation, säger han. När en vänsterpolitiker blev slagen med en flaska i samband med att SMR stormade ett antirasistiskt möte i Ludvika dröjde det två år innan åtal väcktes, och misshandelsåtalet lades senare ner. När en ledande företrädare för SMR dömdes för olaga vapeninnehav för några år sedan valde åklagaren att inte leta efter fler vapen, trots att rörelsen förespråkar ”vit revolution”. Och när Kärrtorp skakades av upplopp blev polisen tagen på sängen, trots underrättelser om att något var på gång.

– Förklaringarna till rättsväsendets misslyckanden kan vara olika i varje enskilt fall. Men om människor uppfattar att det högerextrema våldet inte tas på allvar är det illa nog, säger Daniel Poohl.

> **Om människor uppfattar att det högerextrema våldet inte tas på allvar är det illa nog.**
>
> **Daniel Poohl,** chefredaktör Expo

Efter misshandeln i Uppsala skrev Uppsalabon och författaren Ola Larsmo på UNT:s debattsida att nazisternas uppträdande följde ett välkänt mönster: ”Man utmålar sig som offer. Man provocerar fram bråk. Man misshandlar människor på offentlig plats. Och man lyckas få polisen att framstå som handlingsförlamad. (...) Nu väntar vi på Uppsalapolisens svar”.

Efter att ha tagit del av UNT:s dokumentation av den nedlagda förundersökningen är Larsmo kritisk. Fallet borde prövas rättsligt, menar han.

– Annars skapas ett farligt prejudikat som gör att de högerextrema grupperna hela tiden kan flytta fram gränserna. Bara månader efter misshandeln i Uppsala chockades Sverige av händelserna i Kärrtorp. Det är knappast en slump.

Om polisen inte agerar finns det andra som fyller tomrummet, påpekar Ola Larsmo.

– Om Antifascistisk aktion och liknande grupper uppfattas som ett rimligt försvar mot nazisternas våldsstrategi befinner vi oss i en mycket farlig situation.

Som ett historiskt skräckexempel nämner han Weimarrepubliken, den korta demokratiska period i Tyskland under mellankrigstiden som fick ett tragiskt slut i och med nazisternas maktövertagande 1933.

– Nazister slogs mot kommunister på gatorna och den demokratiska staten förlorade gradvis sitt våldsmonopol. Människor ville ha lugn och ro och allt fler började se en totalitär stat som en garant för ordningen. Det var en bidragande orsak till att de kunde ta makten.

Anders Henriksson har efter misshandeln fått flera förtäckta hot. Hans adress har lagts ut till allmän beskådan på SMR:s hemsida. Och gärningsmännen fortsätter att göra sig påminda, berättar han:

– Samma dag som ni på UNT skrev om att förundersökningen lagts ner var det någon som skickade länken till artikeln på Facebook. ”Ha ha, vi kommer alltid undan”, stod det.